

Ўзбекистан Республикасы
Халық билимлендириў министрлиги

Әжинияз атындағы
Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

2016-жыл «Саламат ана ҳәм бала жылы»на
бағышланған «Илим ҳәм тәлим-тәрбияның
әҳмийетли мәселелери» атамасындағы
Республикалық илимий теориялық
хәм әмелий конференция
МАТЕРИАЛЛАРЫ

2016 йил «Соғлом она ва бола йили»га
бағишланган «Фан ва таълим-тарбиянинг
долзарб масалалари» мавзусидаги
Республика илмий-назарий ва
амалий анжуман
МАТЕРИАЛЛАРИ

I бөлим

Нөкис - 2016

бажаришдан четлаштирилган шахслар ва қасддан содир этган жинояти учун илгари ҳукм қилинган шахслар киради.

Ушбу қонун асосида Васийлик қўйидаги ҳолларда тугатилади: васийликдаги шахс вафот этганда, вояга етмаган ўн тўрт ёшга тўлганда, вояга етмаган ота-онасига қайтарилганда, васийликдаги шахс фарзандликка олинганда, фуқаронинг муомала лаёқати суд томонидан тикланган ҳолларда.

Ўзбекистон Республикасининг «Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида»ги қонуннинг 32-модда. Васийлар ва ҳомийларнинг мажбуриятлари кўрсатиб берилган. Масалан, ўзининг яшаш жойи ўзгарганлиги ҳақида васийлик ва ҳомийлик органини хабардор қилиши, ўз васийлигидаги ёки ҳомийлигидаги шахсни тарбиялаши, унинг таъминоти, соғлиғи, жисмоний, руҳий, маънавий ва ахлоқий камолоти ҳақида ғамхўрлик қилиши, шунингдек унинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиши, ўз васийлигидаги ёки ҳомийлигидаги шахснинг мактабгача таълим, умумий ўрта, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими олиши учун шароитларни таъминлаши, алиментлар, пенсиялар, нафақалар ҳамда қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ижтимоий тўловлар тўлашни талаб қилиш юзасидан зарур чоралар кўриши, ўз васийлигидаги ёки ҳомийлигидаги шахснинг ўзларига топширилган мол-мулкни асраб-авайлаши, мол-мулкнинг қиймати пасайишига йўл қўймаслиги ҳамда ундан фойда чиқаришга имкон туғдирмаслиги мажбуриятларини ўз бўйнига олади.

Васийлик ва ҳомийлик органлари ҳамда уларнинг мансабдор шахслари фаолияти устидан назоратни қонун ҳужжатларида ваколат берилган давлат органлари ва мансабдор шахслар амалга оширади- деб кўрсатилган ушбу қонуннинг 41 моддасида. Васийлик ва ҳомийлик тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар:

5. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Т. 2014й.
6. Ўзбекистон Республикаси “Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида” 1992 йил 6 майдаги қонуни.
7. Ўзбекистон Республикаси “Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида”ги қонуни. Ўзбекистоннинг янги қонунлари. Т.: “Адолат”.

MODULLI OQITIW - TA'LIM BERIW TEXNOLOGIYASININ' ZAMANAGO`Y USILI

N. Matnazarov - «Sotsial-gumanitar pa`nlerdi oqitiw metodikasi» qa`nigeligi

1-kurs magistranti, A`jiniyaz atindag`i NMPI

Ilimiy basshi: Kudyarova T.A. - dotsent, tariyx ilimlari kandidati

Bilimlendiriw ma`kemelerinin` tiykarg`i waziypalarinan biri oqiwshi-talabalarg`a insaniyat tariyxi dawaminda jaratilg`an bilimlerde jetkeriw, pa`n tiykarlari boyinsha turaqli bilim aliwlari ushin tiyisli sha`rayat jaratiw, za`ru`r axborotlardı tan`law ha`m o`z betinshe oqiwdi u`yretiw arqali bilim aliwg`a bolg`an mu`ta`jliklerin qandiriw ha`m qizig`iwshiliqlarin arttiriwdan ibarat [1:17]. Bul waziypalardi da`stu`riy ta`lim texnologiyasidan paydalang`an halda sheship bolmaydi, Sol sebepli ta`lim-tarbiya protsessinde modulli ta`lim texnologiyasin qollaw za`ru`rligi ju`zege keldi.

Modulli ta'lim texnologiyasi modullerg'a tiykarlanadi. "Modul" latinsha so'z bolip «bo'lek» (blok) degen ma'nini an'latadi [3:521]. Demek modul-pedagogikaliq texnologiyani sho'lkemlestirishni *quramliq bo'leklerin an'latishni tu'sinik*. Bul quramliq bo'lekler, yag'niy moduller en' kishi bo'leklerden ha'm de olardin' tu'rli mug'dardag'i toplamlaridan ibarat boladi. Bunda en' kishi quramliq bo'lekti en' kishi modul, basqalarin bolsa o'z ishine qansha moduldi aliwina qarap tiyisli da'rejedegi moduller delinedi.

Zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalardin' en' kishi modulleri tiykarg'i tu'sinik bolip, olar pedagogikaliq texnologiyalardin' texnologiyani payda etiwshi «blok»lari waziypasin orinlawi menen tiykarg'i a'hmiyetke iye.

Bunda kishi modul, modul toplami, birlenshi modul ha'm modul da'rejesi degen tu'siniklerden paydalaniladi. Olar to'mendegishe ta'riyplenedi:

Kishi modul – zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalar quramindag'i en' kishi birlikti an'latadi. A'melde bunday kishi moduldi basqa kishi modullerg'a ajiratiw mu'mkin emes, dep esaplanadi.

Birlenshi modul – zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalardi onin' qa'legen da'rejesinen baslap, an'latiwda da'slepki modul sipatinda tan'lang'an ha'm o'z quramina bir yamasa bir neshe kishi modullerdi alatug'in modul toplami.

Modul toplami – zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalardi onin' qa'legen da'rejesinen baslap an'latiw maqsetinde bir modul sipatinda qaralg'an bir neshe moduller jiyindisi.

Modul da'rejesi – zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalardi an'latiw ko'lemine muwapiq ra'wishte tan'lang'an birlenshi modullerdin' o'z quraminda haqiqattan qansha modullerga iye ekenligi ko'rsetiwshi ko'rsetkishi boladi. Zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalardin' modulleri to'mendegi da'rejelerge ajiratiwi mu'mkin:

1. Bir oqiw shinig'iwin o'tkeriw texnologiyasin sho'lkemlestirishni moduller.

2. Oqiw pa'ninin' bir temasin, bir bo'legin ya'ki ha'mmesinin' quramliq bo'leklerin ha'm de oqitiw texnologiyasin sho'lkemlestirishni moduller. Olardi bloklar dep te ataymiz.

3. Bir neshe oqiw pa'nlerinin' quramliq bo'leklerin ha'm de ayrim pa'nlerdi oqitiw texnologiyasin sho'lkemlestirishni moduller (blokklar).

4. Ma'mleketlik ta'lim standartinin' quramliq bo'leklerin ha'm de olardin' orinlaniwin ta'miyinlew texnologiyalarin sho'lkemlestirishni moduller.

5. Oqiw joba ha'm da'stu'rlerdin' quramliq bo'leklerin ha'm de olardin' orinlaniwin ta'miyinlew texnologiyasin sho'lkemlestirishni moduller.

6. Ta'lim qurallarini sho'lkemlestirishni moduller.

7. Zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalar protsessinde qollanilatug'in usillardi sho'lkemlestirishni moduller.

Usi moduller arasinda bir oqiw shinig'iwin o'tkeriw texnologiyasin sho'lkemlestirishni moduller zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalar protsessinin' tiykarg'i buwinin sho'lkemlestirishi menen de a'hmiyetli esaplanadi. Olar to'mendegi tu'rlerge ajiratiwadi:

– *shinig'iw mazmunin sho'lkemlestirishni tiykarg'i tu'sinikler;*

– *usi tu'siniklerdi oqiwshi-talabalarg'a tu'sindiriw protsessinin' quramliq bo'lekleri*

– *usi quramliq bo'leklerdin' ha'r birinde qollanilatug'in ta'lim-tarbiya qurallari ha'm usillari;*

– *oqitiwshinin' shinig'iw dawaminda orinlaytug'in iskerligin sho'lkemlestirishni moduller;*

– oqitiwshilardin' shinig'iw basinan aqirina shekemgi bolg'an waqit dawaminda orinlaytug'in iskerliklerin sho'lkemlestiriwshi moduller;

–oqiwshi-talabalardin' o'zlestiriwin qadag'alaw islerin sho'lkemlestiriwshi moduller ha'm usi siyaqlilar.

Joqarida aytilg'anlardan ko'rinip turipti, zamanago'y pedagogikaliq texnologiyalar protsessindegi moduller ta'lim mazmuni, qurallari ha'm usillarinin' ha'r birine tiyisli quramliq elementlerin sho'lkemlestiredi. Bunda ta'lim mazmuni modulleri-u'yretilip atirg'an axborottin' quramin sho'lkemlestiriwshi birliklerin, ta'lim qurallari modulleri-usi qurallardin' birliklerin, ta'lim usillari modulleri- usi usillardi a'melge asiriw iskerligi dawaminda orinlanatug'in ha'reketlerdi sho'lkemlestiriwshi birliklerdi an'latadi.

Solay eken moduli ta'lim texnologiyalari da o'z waqtinda oqiw protsessine engizilip atirg'an zamanago'y oqitiw tu'rinin' bir bolip esaplanadi.

A`debiyatlar:

1. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiya- va pedagogic texnologiya. T., 2003

2. Беляева А. Интегративно - модульная педагогическая система профессионального образования. СПб., 1997

3. Yo'ldoshev J., Hasanov S. Pedagogik texnologiyalar. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2009

MODULLI TA'LIM TEXNOLOGIYASININ MAZMUNI HA'M MAQSETI

N. Matnazarov - «Sotsial-gumanitar pa`nlerdi oqitiw metodikasi»

qa`nigeli 1-kurs magistranti A`jiniyaz atindag`i NMPI

Ilmiy basshi: T.A. Kudyarova - dotsent, tariyx ilimleri kandidati

Modulli ta'limnin' tiykarg'i mazmuni sonda, oqiwshi-talabalar modul da'stu'rleri ja'rdeminde o'z betinshe islewge tiykarlang'an oqiw-biliw iskerligi arqali belgilengen maqsetke erisedi. Modul da'stu'rleri temanin' bilimlendiriwshilik, tarbiyalig ha'm rawajlandiriwshi maqsetinen kelip shig'atug'in modul da'stu'rinin' didaktikaliq maqseti, oqiwshi-talabalardin' sabaq dawaminda orinlaytug'in oqiw tapsirmalari, tapsirmalardi orinlaw boyinsha beriletug'in ko'rsetpeler, modul da'stu'rinn' juwmaqlaw bo'limin o'zinde ja'mlestiredi.

Modul da'stu'rlerin du'ziwde oqitiwshi itibarin to'mendegilerge qaratiw za'ru'r[1:517]:

➤ Modul da'stu'rinen ko'zde tutilg'an didaktikaliq maqsetti aniq jaritiw;
➤ da'stu'riy ta'limde oqitiwshi sabaqtin' bilimlendiriwshilik, ta'rbiyaliq ha'm rawajlandiriwshi maqsetlerin o'z moynina ju'kleydi, yag'niy oqiwshi-talabalarda belgili tu'siniklerdi qa'liplestiriw, ilimiy ko'z-qarasin ken'eytiw, tarbiya beriw h.t.b.

➤ Modul da'stu'rinin' didaktikaliq maqseti sabaqtin' joqarida aytip o'tilgen maqsetlerine ja'mlesken halda oqiwshi-talabalardin' moynina ju'kletiledi. Soni aytip o'tiw kerek, maqset aniq bolsa, og'an muwapiq halda is-ilajlar qollaniladi ha'm erisiw an'sat boladi;

➤ Oqiw materialin u'yreniwдин' logikaliq bag'darin (induktiv ya'ki deduktiv ta'rizde belgilengenligi) aniqlaw;

Omonov A.R., Abduraxmonov P.M. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda issiqxona tizimi.....	140
Seytkasimov J. Globallasiv sharayatinda a’dep-ikramlilikka qa’wip.....	141
Бекпўлатов У., Мухторова Г. Глобаллашув шароитида “инсон-табиат” ўзаро муносабатларини гармониклаштириш масалалари.....	143
Шерназарова Р., Ўролов А. Таълим жараёнида ўқувчи-ёшлар маънавиятини шакллантиришнинг долзарб масалалари.....	147
Reymbaev R. O`rta maxsus va umumta`lim maktablarida tarix darslarini o`qitishda o`quvchilarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning o`ziga hos xususiyatlari	149
Рахимов Б., Назарова Б. Бўлажак ўқитувчиларда креатив ёндашув асосида тадқиқотчилик лаёқатини тарбиялашда шахсий сифатларининг тутган ўрни.....	151
Хожимуродова Р., Жабборова С., Холикова С. Бўлажак ўқитувчиларнинг мустақил ишларни ташкил этиш масалалари	156
Хужаниёзова О., Қурбонов Ж. Рахимова Д. Бўлажак педагог-тарбиячиларда маънавий -ахлоқий фазилатларни шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари.....	158
Атажанов У., Абдикеримов А. Миллий мақол ва ҳикматли сўзларни таълим-тарбия жараёнида фойдаланишнинг аҳамияти.....	162
Арзиева Б.И. Оналик ва болаликнинг ҳимояланиши ва аёлларга бериладиган имтиёзлар.....	164
Арзиева Б.И. Ўзбекистон Республикасининг «васийлик ва ҳомийлик тўғрисида»ги қонуннинг мазмун-моҳияти ҳақида.....	166
Matnazarov N., Kudyarova T.A. Modulli oqitiw - ta`lim beriw texnologiyasinin' zamanago`y usili.....	167
Matnazarov N., Kudyarova T.A. Modulli ta`lim texnologiyasinin` mazmuni ha`m maqseti.....	169
Турганов Б.Қ. XIX -XX асирлер басында карақалпақ халқы өнерментшилиги	171